

1845-10-11

AFSENDER

Lorenz Frølich

MODTAGER

J.Th. Lundbye, Thorald Læssøe

FAKTA

Dokumenttype:

Brev

Generel kommentar:

Brevene er skrevet til J.Th. Lundbye og Thorald Læssøe. Det sidste brev er et afskrift af et brev, som P.C. Skovgaard har haft med, her mangles slutning, da konvolutten ikke er bevaret.

Afsendersted:

København, Marienlyst

Omtalte personer:

Karl Francke

Louise Mathilde Francke

N. F. S. Grundtvig

Svend Grundtvig

Gitte Høyen

N.L. Høyen

J.Th. Lundbye

P.C. Skovgaard

Georg Steenberg

Sophie Withusen

Arkivplacering:

Mappe 34 nr. 27

DOKUMENTINDHOLD

Brevene er skrevet til J.Th. Lundbye og Thorald Læssøe. Det sidste brev er et afskrift af et brev, som P.C. Skovgaard har haft med. Det er også fra Frølich, og omhandler boligforholdene i Dresden. I de to første breve informerer Frølich om sorgen, han føler efter sin søster Franckes død. Han kommer også ind på at P.C. Skovgaard maler et billede med en skov og et glimt af Skarrild sø.

TRANSSKRIFTION

Løverdag d. 11 October 45 Marienlyst

Kjære Lundby!¹

I Mandags Aftes var der stor Læseforening især for dine Breve hos Grundtvigs²; men man vilde ei ret finde sig i at du klagede; Steenberg³, som jeg et Par dage senere viste mit Brev, udtalte sig endog bestemt derimod, - han sagde, det var sygeligt, naar for et ungt Menneske de mange farlige Indtryk ikke for nogen Tid kunde opveie det Hyggelige, han har i Hjemmet; jeg vil ei sige Noget, [for bestemt] jeg vilde maaskee komme til at dømme mig selv; jeg vil stemme i med en Anden; det er prægtigt, naar du bliver dine første Indtryk troe, og udstikker dem, - men dog - du var utilfreds her; du er det der, ligger det ei noget for dig selv i man burde overalt kunne være tilfreds; og er du nu engang reist, saa søg ogsaa ret at hengive dig i de skønne Nydelser - du skriver ei et Ord om Kunstskatten, ei et Ord om dine Arbejder; - Du skriver, det er Alt som et Skuespil; - det er ei Italiens Skyld, men din, naar du ei kan trænge dybere ind i det. Jeg vil derfor sige os 2 Hængehoveder; lev altid ret i det Nærmeste Nærværende, og vi ville hverken længes efter, hvad vi endnu ei have, eller beklage, at vi ei nøde det Forbigaaende. -

Søndag d. 19de October

I gaar morges kl. 3½ hensov min Søster Louise Francke⁴ roligen, hun havde lidt længe og meget, Lungen var angreben, den sidste dag havde hun en Brøstkrampe og derefter sov hun roligt indtil hendes død. - Stakkels Mand⁵, og stakkels 5 Smaa; det er første Gang Manden med Leen har maiet saa nær ved mig, eller ved os, det er os ogsaa underlig fremmed; naar man troer at have gennemarbejdet det i Tanken, saa kommer de paa een Gang igjen som noget ganske Nyt. Det er saa underligt, at se [?]

●2●

Børnene undt. Sophy⁶ - løbe saa sorgløse omkring, men de vilde jo faa det længst og meget at føle. -

Jeg har læst dit Brev til Fru Høyen⁷; jeg maa lade dig vederfare Ret, skjønt af samme Indhold, var det meer fattet og fornuftigt, end deres til os; Ja kjære Ven; jeg var jo gjerne kommet ned til dig; det havde [været] behageligt for os begge; - men, jeg har ingen [rigtig] Tillid meer til mig selv; jeg vil ei lade det komme an paa at koste min Fader mange Penge i flere Aar, naar jeg ei kan forudsige et bestemt Resultat; i Dresden have de ei villet have mine hendsendte Billeder, men gjentaget bestillingen paa de samme Betingelser; jeg er kjed af at male Billeder, som Ingen gider havt; I Dresden kan jeg lære Reenhed i Behandlingen og det, at benytte Naturen meer ved mine Billeder; jeg maae da see at frigjøre mig fra det, jeg ønsker at lære af dem. - Gaar det saa, og jeg tjener nogle Penge, saa kommer jeg næste Efteraar til Rom, og, gjør du det samme, bliver vi maaske Vinteren 46/47 der sammen? -

Skovgaard⁸ har begyndt et stort Billede (Pendant til de forrige) foran stor Skov; Skarrild - Sø i Baggrunden som et Glimt; - Solen staar bag. - det bliver vist herligt; Skovg. er i det hele den solide Fyr, som du selv omtaler [ham] i dit Brev. - Men, paa Tirsdag reiser jeg med Geyser til Slettin hvis du vil tilskrive mig til Dresden, saa adresser det til Profs. Bindemann. Farvel kjære Ven din Lars Maler⁹

Hils S. Winther fra mig, jeg efterlever ikke heller hans Indbydelse; han vil ogsaa føle deltagelse for vor Sorg; - han kjendte min Søster godt. -

●3●

Kjære Thorrald!¹⁰ Tak for dine smaae Randbemærkninger. Du har vel alt erfaret af Lundby, at jeg har mistet min Søster Francke⁴, det er ikke intetsigende at man siger at Familie = Savn; naar Een gaar bort, da føler man, at der er en Forbindelse som i et organisk Legeme, mange fine Fibere rives over, og man føler Smerten umiddelbart; - det var et sørgeligt Syn, at se min Svoger⁵ i Øieblikket som reent knækket; han gaar og bevæger sig som en Olding. - Jeg har staaet længe nede hos Liget og stirret hende i Ansigtet, det fylder En med et underligt Alvor. - Jeg kommer ikke til at besøge inden jeg reiser (paa Tirsdag) i den Stemning, jeg er, og i og med den liden Tid jeg har, besøger jeg næsten Ingen. - Lev vel hils Jerichou; og jeg haaber endnu at træffe Eder alle samlede i Rom. Din Ven Lorenz.

Kjøbenhavn d. 5. December 1845

I dag kom Skovgaard op til mig med en lille Bakketrold - om Forladelse: Dværg skulde jeg have sagt - han havde Hilsener at bringe fra Venner i Rom. Han kommer tilbage en af Dagene med Bud og Hilsen fra Højen, Skovgård og flere. - Med det samme bragte Skovgaard mig et Brev fra Frølich, et sandt Mesterstykke, som De her skal faae, Ord til andet. Her er

det: Kjære Svend¹¹ og andre Kjære!|X| Her sidder jeg i mit Værelse i 3dje Etage, et Symbol på, at Kunstnerne stræbe mod det Høje. Jeg har ingen Udsigt, fordi [overstreget: jeg] det i dette Øieblik er Nat; men om Dagen har jeg den frie Horizont, som viser mig Dagens Himmelfænomener dem, et dorsk Øie ei vil kalde Underværker, fordi det synes at see det samme daglig; men et klart Blik seer aldrig det samme komme igien (men også jeg seer ofte uden at see). Under Himlen kommer da Jorden, nærmest Himlen: de fjærne blå Bjerge, hvori Fantasien kan lægge alle sine Billeder. Saa kommer Marker og Landsbyer, og nærmest Haver og Dresdens Huuse. - Mit Værelse har 4 Vægge, Kvadratens Fasthed & Regelmæssighed, minder mig om, hvad jeg fatter. I Vinduet staar mange Blomster - dog ingen Bregner eller Nælder, men Roser og andre for mig navnløse Blomster, som min Værtinde vander, og jeg seer paa. Epheuen kravler omkring paa Væggene. Jeg sidder ved et Meubel, hvis underste Sfære indeholder Legemets Prydelse, såfremt Skjorter og Buxer ere smukkere end den nøgne Natur. Ved den mellemste (Sfære) tegner og skriver jeg mine Hieroglyffer, og oveni er Åndens Spisekammer, og til Symbol staar ogsaa Sukkeret til Kaffen og Saltet til Brødet sammesteds, så kan Synet fattes. openp Ovenpå dette Bibliotek antyder en Gibs-Elefant sindrigt Visdommen, to tvinnende Børnehoveder minde mig om Familielivets Glæder (NB underneden skråler |X) Dette "og andre Kjære" er senere tilskrevet, hvoraf kan forklares den Uregelmæssighed : at Forfatteren først taler til en 2den personlig og saa en til en ditto Pluraris (Oversenderens Anm)|

●4●

En, som jeg kan nyde uden at see den) Min Tobak indeholdes i en hvid Porcelæns-Krukke, for at minde om, at Nydelsen er uskyldig, men skrøbelig, og en Sfinx paa Låget betegner at Tobakkens Nydelse virkelig er et Mysterium. Derved står Svovlstikker, som Lysets Kilde, Natlys, Voxstabel og Lampe, som "Nattens store og små Lys" Foran Magelighedens Sæde: en blød Sofa, staa det eenbenede, trefodede, runde Bord med det røde Tæppe, hvori Industriens Fantasi har indvævet gule Jægere, Krands, Fugle, Hjorte m.m. Derpå står en klar Karaffel med det bare Vand, betegnende Afholdenheden, slet ikke, at jeg ikke drikker Andet; tværtimod, at jeg har det for Øje og – lader være at drikke, forløjerlig nok – jeg bliver daarlig af Dresdner Vandet. Kakkelovn, Stole og Brændekurv, Spyttbakke, Alt står i den beste Orden. Hvordan hænger det sammen? "Der Frölich ist hingezogen bei den Kirchhof (således heder min Værtinde) und da ist Alles Ordentlich" Det følger vel med det Navn: at være ordentlig. Hun ordner så kannibalisk; en Slags Begravning - at jeg,

for at finde mine Ting igjen, heller selv lægger dem af Vejen, jo, det må jeg sige: hun sørger for mig, som om hun var min Moder, og jeg 4 År gl., dækker Sengen og varmer Skjorten ved Ovnen, giver mig Piller og stiller det trebenede Natskrin ved Siden af det bløde Leje, sørger for Brænde og Vindruer, Pas og hullede Strømper. Når jeg går ud af mit Værelse, kommer jeg på en Stentrappe med Figurer i Nischer, over hver Dør en Medaillon, og indenfor finder jeg sammes Forfattere, og det er lutter Kunstnere. - Nu har jeg vrøvlet mig en øjeblikkelig Overgivenhed fra Halsen (Måske Læseren en øjeblikkelig Kjedsommelighed på Halsen), kløet mig i Hovedet og Skægget, så 39 Hår krumme deres slanke, røde og brune Legemer på Brevet og med deres Skygge skrive de sorte Streger mellem Bogstaverne. Dog, dem skal Du blive fri for – P.S. På Væggen har min Værtinde hængt en Deel Litografier efter berømte Mestræ, som minde om, at det Bedste kan parodieres. – Nu veed Du hvordan jeg boer. - Klokken er 1; jeg sidder her og filosoferer (: dovner) og må dog rigtig have mig en Pibe endnu. Du og Johan sidder sagtens ligedan i Vimmelskaftet –nej! I læse! –

Den 29de November 1845: Hvis jeg nu vilde læse det Vrøvl fra sist igjennem, så fik I det sagtens aldrig for Øjne; men Ens Venner tør jo nok se En i Soveskind (: Sloprok) og også på Hosesokker. Nu bilder I – Svend¹¹, Johan¹ (hvis han gider læse sådan Noget) Skovgaard, måske Steenberg³ og hvis I ellers vilde vise det til Nogen, f. Ex. til H. Bech – Jer ind, at nu, jeg har løbet med Gammen, vil jeg slå Alvor ovenpå. (Det var nok en ordentlig Bummert; et saxisk Citat af et dansk Ordsprog X)– men pyt! det gider jeg ikke, og I skulde have lange Arme for at tvinge mig." Hvad jeg bestiller? "- Jeg tegner og visker ud, og hvad jeg ikke visker ud, det - bliver stående. " – Og hvad er så det?" – Ja, det skal I få at see (forb. fra konvolutten) X|) Bommerten ligger i at han har løbet, for rendt,|(fortsættes på konvolutten)| da Lignelsen er taget af Væven. |Afskriverens Anm.)

¹ Maler J.Th. Lundbye (1818-1848).

² Formentlig var de samlet i N.F.S. Grundtvigs (1783-1872) hjem. Han var far til vennen Svend Grundtvig (1824-1883).

³ Teologistuderende Georg Steenberg (1820-1860).

⁴ Louise Matilde Francke (Ca. 1815-1845) født Frølich og søster til maleren Lorenz Frølich.

⁵ Karl Philipp Francke (1805-1870).

⁶ Louise og Karl Franckes ældste datter Sophie Francke (1837-1860) senere gift Withusen.

⁷ Gitte Høyen (1799-1883). Født Westergaard gift med kunsthistoriker N.L. Høyen (1798-1870).

⁸ Maler P.C. Skovgaard (1817-1875).

⁹ Maleren Lorenz Frølich (1820-1908) blev nogle gange omtalt som "Lars Glad" iblandt venner, det er muligvis derfor han har underskrevet sig: "Lars Maler".

¹⁰ Maler Thorald Læssøe (1816-1878).

¹¹ Vennen Svend Grundtvig (1824-1883).

OMTALTE VÆRKER

Skovgaard Museet inv. nr. 14.368

Kjære Lørdag!

Lørdag d. 11. Oktober 5. Marienlyst

I Mandags Aften var der stor Løstformning efter den
brændte Grøntvigs; man man vilde se det gode
jeg, at det klagede; Steenberg, som jeg at den
den samme Biste mit Brød, indtaller sig endog
bestemt derved; - han sagde, det var tydeligt, naar
for at noget Mellemstet den mange farlige Tid.
Lyk ikke for nogen Tid kunne opgive det hyggeli-
lige, han var i Hoffmunt; jeg vil se jeg noget, ^{for}
jeg vilde med den komme til at komme mig
selv; jeg vil komme i med en Bude; det er
gængeligt, naar den bliver den første Tredde Kro,
og indtæller den, - man dog - den var indtællende for;
den er det der, siger det er noget for dig selv; men
børde omvælt kunne være tilfreds; og nu den er en
gang rødt, saa jeg ogsaa vil at sænke sig; den skjen-
ne Hørdalser. - den bliver nok at Ord om Kompositionen,
at det Ord om den Bode. - den skriver, det er
alt som at Mængde; - det er den Italiens Nyl; man
den, naar den kan bruge dybere ind i det. Jeg vil
derfor se os 2 Sangere; den altid vil i det Hø-
møde og Hørdalser, og vi ville sænke den
efter, hvad vi anden er færd, eller bakkage, at den
vi vilde det forbigaaende. -

Søndag d. 19. Oktober

I går morges den 19. januar min søster Louise Franckel
roligen; den første Tid lunge og meget; Lungen var
angrebne; den første dag havde den en Hørdalser
og skræppe den rolige indtil hendes Død. - Hø-
kals Mand, og Hørdalser 5 Mænd; det er første Gang
Manden med den var meget for den var mig,
eller med os; det er os ogsaa indtællende fremmed;
naar man tror at den gjennemarbejdet det i
Færd, den kommer den den den Gang igen som
noget ganske Nyl. det er den indtællende, at den

Lieberm - iindt: Sophy - loka paa Jorsteys overleving,
men du vilde jo faa det brygt & maalt at sole. -

Jeg saa lod det læses til Jon Hogen; jeg maade
lode dig underkendes Rat; skjønt at Jemmer Tristfold,
naar det naar fattet & fornøstigt, end dem til os;
ja, kjære Ven; jeg har jo gjerne kommet ned til
dig; det kunde betydeligt for os begge; - men, jeg
saa ingen Tilleid naar til mig selv; & jeg vil ei
lade det komme an paa at koste min Fader mere,
og Penges & flaae Nav, naar jeg ei saa fornøstige
et bestemt Beslutning; i Dresden saa de ad villes
saa min færdige Billeder, men gjæstgæst lode,
gæstgæst paa de Jemmer Læstingelær; jeg er
hvid af at male Billeder, som Tager gæst fæst;
i Dresden har jeg lode Skulptur; Læstingelær og
at, at bringe Platinen naar med min Billeder;
jeg maade da saa at friggjøre mig fra det, jeg
er brygt at lode af dem. - Gæst det saa, og jeg hvi,
men nogle Penges, saa kommer jeg nok til Jemmer
til Rom; og, gjør det det samme, blaar vi maatte
Antikken 47 de Jemmer? -

Skovgaard saa brygt at gæst Billeder flaar til de
Forrige f foran for Mon; Skulptur de; Læstingelær
som at gæst; - Poler gæst bag. - det blaar vi
fæst; Skovgaard: at gæst den fæst Tys, som den
fæst omalt; det heres. Naar, saa Tysdag vi.
Jeg jeg naar gæst til Stettin. Saaat kjære Naar
Jemmer vi vil tilhøre mig til Min Lærer Walter
Dresden, - saa underkendes det det Gæst S. Winther fra mig;
Prof. Bendemann jeg underkendes ikke fæst saa Tysdag
det; - saa vil ogsaa fæst Billeder for den Tysdag; fæst kjære min
Tysdag gæst. -

Gjære Thorvald! Tak for Dine smaa Sammenhæng,
 minner. Du har vel alt erfaret af Lundby, at jeg har
 mistet min Posten Francke, det er ikke indtægtsagt, at
 man siger et Familien-Liv; naar man gaar bort, so
 følger man, at der er en Forbuds- eller et organisk Liv,
 grænser, mange fine sider viser om, og man følger
 Kunsten umiddelbart; - det var et sørgeligt Dagn, at
 jeg min Prozer; i Quidliket som vent endelig;
 jeg gaar og hører sig som en Oding. - Jeg har
 snart lovet mig for Ligt og glimt Jern. Ruffet,
 det følger for mig et underligt Odnar. - Jeg kom,
 men ikke til at besøge inden jeg rejste paa Tirs-
 dag f; den Kammer, jeg ro, og end den tiden ind
 jeg har, besøge jeg mig den Tiden. - Lad vel
 jels Jernhøst; og jeg gaar og ender at troffe for
 alle sandhed i Rom. Din Van Loreny

SKOVGAARD-MUSEET

Mappe 28 Nr. 27

Kjøbenhavn. d. 5. Decbr.

I Dag kom Skovgaard op til mig med en lille Rasketrold - om Forledelse.
 Dværg skulde jeg have sagt - som havde Helmer at bringe fra Venner i
 Rom. Han kommer tilbage En afdagene med Bud og Hilsen fra Højen, Skovgaard
 og flere. Med det samme tænkte Skovgaard mig et Brev fra Trödel, et
 sørgeligt Mesterstykke, som de her skal faa, Ord til andet. Her er det:
 "Hvad Læser og andre siger" - Her sidder jeg i mit Værelse i 3de Etage, et Symbol-på,
 at Kunstnerne stræbe mod det Høje. Jeg har ingen lidet, fordi det er det Gæstetke
 Nat, men om Dagen har jeg den frie Kædet, som viser mig dogat Himmelfarner
 ner, dem et dædt Gje og net kalde Underverker, fordi de synes at see det samme
 daglig; men et klart Blik seer aldrig det samme komme igen (men ogsaa jeg seer ofte
 uden at see). Under Himmelen kommer da Jorden, nærmest Himlen: de fjærne
 Glæ Bjerge, hvori Tautasen kan lægge alle sine Billeder. På Kommer Mar-
 ker og Landilger, og nærmest Haver og Drejner - Hise. - Mit Værelse
 har 4 Vægge, Kvadraternes Færdighed og Regelmæssighed minder mig om hvad jeg
 fattes. I Vinduet står mange Blomster - dog ingen Beguer eller Hæder,
 men Plæser og andre far mig navnløse Blomster, som min Vertinde
 vander, og jeg seer på. Epheuen kravler omkring på Væggene. Jeg sid-
 der ved et Mebel, hvis underste Skæper indeholder Legenets Prøjdelser, så-
 fremt Skjorte og Bæser ere smukkere end den nøgne Natur. Ved den
 Mellemste (p. Hare) tegner & skriver jeg mine Hieroglyffer, og oveni erlin-
 dens Spejlskammer, og til Symbol ~~eller~~ står også Lukkeret til Klaffen og
 Lattet til Brødet sammenstodt; så kan Jern fattes. ~~Om~~ Om på dette
 Behlote antyder en Gils- Elefant i en drig Vidskommen, to tinnende Bør-
 nehovder minde mig om Familienets Glæder. (H. Underneden i Kæder

Dette "og andre siger" er senere tilføjet, hvoraf kan forklares den Regelmæssighed: at
 Forsættene først fæler til en 2 den Verten Jern, og sidder til en 3de Plural. (Overlenderens Anm.)

En, som jeg kan nyde uden at see den). Min Tabak indeholdes i en hvid
 Porcelæns-Krukke, for at minde om, at Nydelien er uskyldig, men skel-
 belig, og en Sphinx på Låget betegner, at Tabakken's Nydelie virkelig er
 et Mysterium. Derved stå Houdstøkker, som Lyriks Hilde, Natligt, Vorstabel
 og Lampe, som "Nattens Stær og Tænd Lyg". Foran Magelighedens Lade: en blødt
 Sofa, står det senhenede, trefodede, runde Bord med det røde Teppe,
 hvori Industriens Tante har indrevet gule Jagere, Brøndse, Fiegle,
 Hjorte m. M. Derpå står en klar Karaffel med det klare Vand, betegnende
 Afholdenheden, slet ikke, at jeg ikke drikker andet. Vortimor, at jeg
 har differt Gjøg - Lador vare at drikke, for - Løjrlig nok - jeg bliver
 dårlig af Dresdner - Vandet. Takkelov, Stole, Brøndekurv, Løjrlig-
 takke, Alt står i den beste Orden. Hvordan honger det sammen?
 — "Der Trælck ist hingerogen bei den Reichhof (således hedder min
 Vortinde) nu da ist alles ordentlich!" Det følger vel med det
 Navn: at være ordentlig. Hm ordner så Kammerbolk - en flags
 Begravning - at jeg, for at finde mine Tung igjen, heller selv lag-
 ger dem af Vigen; ja, det må jeg sige: him sørger for mig, som om
 han var min Moder, og jeg var 4 år gl., dækker Lungen og var-
 mer Skjorten ved Ovnen, giver mig Peller og stiller det trebe-
 nede Nattekrin ved Siden ad det bløde Løje, sørger for Brønde
 og Vindruer, Paß og trillede Lkrømper. Når jeg går ned mit Værelse,
 kommer jeg på en Sten trappe med Figurer i Nische, over hver
 står en Medaillon, og indenfor finder jeg Sammes Dørfatter, og det
 er Læter Kunststere. — Nu har jeg prøvet mig en øjeblikkelig
 Overgivenhed fra Italien (mærkes Læseren en øjeblikkelig
 Sammelighed på Halsen), kaldet mig i Hovedet og Skagget, så 39
 Hår krumme deres slanke, røde og blunde Legemer på Brøndet og
 med deres Skjægge skrive de sorte Stræger mellem Bogstaverne.
 Dog, den skal du blive fri for. — P.S. På Væggen har min
 Vortinde hængt en Del Litografier efter berømte Mestere,
 som minde om, at det Beste kan parodieres. Nu ved du,
 hvordan jeg loer. — Flokken er i, jeg sidder her og filosoferer
 (i: dørner) og må dog rigtig have mig en Pils endnu. — Du
 og Johan sidde sagten ligedan i Krimmelshaflet — nej!
 I løse! — Den 29de November 1845: Hvis jeg nu vilde
 løse det Vord fra Læst igjennem, så fik I det sagten aldrig
 for Gjøg; men Læs Vemmer tør jo nok see En i Lovestimle: Læg-
 rok) og agt på Høresøpker. Nu bilder I — Læst, Johan (hvis
 han giver Læse sådan Noget), Georgius, mærkes Steenberg og hvis
 ellers ville vise det til Nogen, f. Ex. til H. Reeth — jer ind,
 at nu, jeg har læst med Gammen, vil jeg så Alvor over på.
 (Det var nok en ardentlig Barmert; et taxistk Citat af et
 dansk Ordsprog) — men pift! det gider jeg ikke, og I skulde
 have Lange Arme for at tvinge mig. "Hvad jeg bestiller?" —
 jeg tegner og visker ind, og hvad jeg ikke visker ind, det — bliver
 stående. "Og hvad er så det?" — Ja, det skal I få at
 (fortæller på Kompositionen). (Afskriver - Ann.

2) Barmerten ligger i at han har Løbet for rendt, da Legation er taget af Væsen.